

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

III. An Deus existat non tantum in hoc mundo, sed etiam extra illum in
infinito spatio imaginario?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

substantia. Igitur solus actus puri est, creare. Rectè ergo ex actione creatiua colligitur puritas actus in creante.

23. Iam probatur Minor primi syllogismi, nempe quòd actus purus necessariò debeat esse intimè præsens rebus omnibus: nam de ratione actus puri est omnem omnino potentialitatem excludere; atqui aliqua potentialitas est, posse esse præsentem, ubi non est, potest tamen esse: ergo si Deus non esset præsens rebus omnibus, in quibus tamen esse posset, non omnem omnino potentialitatem excluderet. Vt igitur illam excludat, debet in omnibus esse præsens; ac proinde rectè ex creatione non quidem immediatè, cum immediatè tantum colligatur puritas actus in creante, sed mediatè; cum ex perfectione actus puri rectè inferatur exclusio omnis potentialitatis, atque adeo intima præsentia eiusdem in rebus omnibus.

Aristoteles.

24. AD fundamentum primæ, Resp. Principium illud Aristotelicum, ad summum intelligendum esse de agente & passo creato, quæ ob suam finitudinem & limitationem, requirunt indistantiam localem; non autem de agente in creato, quod ob suam infinitatem & independentiam à spatio, posset effectum loco distantem producere, si in vno tantum loco existeret.

25. Ad secundum Dico, agentem esse actum passi, non formalem, qui solus requirit indistantiam passi, sed effectuum, qui per se talem indistantiam non requirit, nisi fortè ex peculiari conditione talis agentis.

26. AD tertium, Nego consequentiam, quia quod distat tempore, nullo modo est, & consequenter nullo modo agere potest: quod verò distat loco, simpliciter est, atque adeo non implicat simpliciter agere. Nego autem respectu passi hinc præsentis, perinde esse agentem alibi esse, ac si nullibi esset, quoniam nullibi esse, negat simpliciter esse; at alibi esse, solum negat non esse hinc. Implicat autem ex terminis, quòd aliquid recipiat esse ab eo, quod simpliciter non est: non implicat autem, quòd recipiat esse ab eo, quod hinc tantum non est, modò alibi sit: cum multi hoc concedant causis naturalibus, aut saltem obedientialibus.

Ad Patres & scripturam.

27. AD Patres & scripturam Resp. Rectè eos ex operatione Diuina probare præsentiam Dei in rebus omnibus: tum quia hoc probare poterant mediatè ex propria actione Dei, quæ est creatio, uti nos fecimus: tum quia & fortè magis ad mentem ipsorum, cum probant præsentiam Dei ex operatione; hanc probationem ipsi non afferunt, ut exactam demonstrationem, sed ut efficacem duntaxat rationem, & inter probabiles omnium probabilissimam, ut reuera est. Etenim non semper ipsi Diuinas perfectiones probant rationibus demonstrantibus, sed interdum probabiliter tantum concludentibus, ut constat, quando existentiam Dei probant non solum per rationes demonstratiuas, sed etiam probabiles, & vulgò accommodatas. Nec refert, quod

sæpe dicant, ex operatione Deum necessariò esse præsentem rebus: quippe qui intelligendi sunt, non de necessitate physice, sed moraliter tantum euidente, quæ coincidit cum ratione probabilissimè ostendente, quæ ratio moraliter solet demonstratio appellari.

SECTIO III.

An Deus existat non tantum in hoc mundo, sed etiam extra illum in infinito spatio imaginario?

28. **H**Æc est celebris controuersia ab omnibus ferè Scholasticis agitata, sed acrius à Theologis nostris temporis discussa, ob inextricabiles difficultates, quas secum inuehit inanitas illa spatij imaginarij, quam præsens controuersia inuoluit. Ad clariorem autem propositæ difficultatis notitiam, duplex questionis sensus distinguendus est; alter, an Deus simpliciter existat extra hunc mundum; alter, an existat in aliquo spatio imaginario, quod actu sit extra hunc mundum. Primus sensus adhuc est duplex, alter negatiuus & in potentia, alter positius & in actu. Negatiuè & in potentia, dicitur Deus extra hunc mundum, non quod actu sit, sed quod possit esse. Itavt hoc modo loquendi solum denotetur, essentiam Diuinam non limitari ad hunc tantum mundum sed ratione suæ immensitatis esse posse in alijs, qui extra hunc condiposent. Positiuè autem & actu dicitur esse extra hunc mundum, quia non solum potest esse, si actu extra illum aliquid creetur, sed quia actu sit interminabiliter & infinitè vel in spatio imaginario, infinitè excurrente extra hunc mundum, vel in se ipso tantum. Præsens controuersia non est, an Deus negatiuè tantum, & in potentia sit extra hunc mundum, omnes enim Catholici admittunt; & de Fide esse puto: quoniam de Fide est, Deum esse omnipotentem, ac proinde posse alium mundum extra hunc creare: De Fide quoque est, Deum esse immensum atque adeo necessariò huic nouo mundo præsentem fore: igitur de Fide est, Deum negatiuè & in potentia extra hunc mundum esse. Ergo præsens controuersia tantum est, an positiuè & actu Deus sit extra hunc mundum. Posito autem quòd sit, alia insurgit quæstio, an extra illum sit in spatio aliquo imaginario infinito, an in se ipso tantum.

29. PRIMA sententia negat, Deum esse extra hunc mundum. Est Bonauent. in primo distinct. 37. p. 2. artic. 1. quæst. 3. Capreoli q. vnica ad quartum contra primam Conclusionem, Vasquez. 1. p. Disp. 29. Granadi Disp. 3. de Immensitate Dei, Nazarij art. 2. Controuersia vnica §. resolutio in fine, Montani Disp. 1. de Immensitate Dei.

30. SECUNDA sententia affirmat, Deum a-

Bonauent.
Capreol.
Vasquez.
Granad.
Nazarij.
Montani.

Alensis.
F. kardus.
Marfilus.
Bannez.
Fasolus.
Gillius.
Theod. Sm.
Scotus.

Carthusian.
Palatius.
Maior.
Molina.
Zumel.
Valentin.
Suarez.

Iob. 11.
3. Reg. 8.

Dionysius.
Gregorius.
Hieronymus.
Richardus.
Alensis.

August.

actu esse extra hunc mundum, non tamen in spatio aliquo imaginario, sed in se ipso tantum. Est Alens. 1. par. qu. 10. memb. 1. Richard. in primo Dist. 37. art. 1. qu. 4. Marfilij quæst. 39. §. ad rationes ad octauum Bannez. 1. quæst. 8. Fasoli dubit. 4. Gillij lib. 2. tract. 9. cap. 19. Theodori Smising. tom. 1. de Deo tract. 2. Disput. 5. quæst. 2. Neque huic sententiæ contradicit Scotus in primo Dist. 37. qui solum docet, Deum non esse in spatio imaginario, non autem negat esse extra mundum. Hæc sententia duas habet partes, & quod Deus sit extra mundum, & quod non sit in spatio aliquo imaginario, sed in se ipso. Primum constabit ex dicendis: secundum nititur eodem fundamento, quo præcedens sententia, quod infra assignabitur.

31. TERTIA sententia affirmat, Deum non modò esse extra hunc mundum in se ipso, verum etiam in infinito spatio, non quidem reali, sed imaginario, est Carthusiani in primo Dist. 37. quæst. 1. Palatij Disput. 2. Maioris qu. vnica & in 2. Disput. 1. qu. 2. ad Octauum, Molinae 1. p. q. 8. art. 1. Disput. 3. Zumel. art. 2. q. vnica, Valent. puncto 2. Suar. in Metaphys. D. 30. Sec. 7. & aliorum. Pro cuius controuersie decisione,

32. DICO 1. Negari non potest, Deum actu esse extra hunc mundum: Deducitur ex scriptura Iob 11. vbi *Excelsior Calo, profundior inferno, longior terra, latior mari*, dicitur eius mensura. Et 3. Regum 8. *si Cælum, & Cæli Cælorum te capere non possunt*, &c. quo modo loquendi scriptura significat, Diuinam essentiam non coarctari ad hunc mundum, sed illimitatè & interminabiliter extra illum etiam reperiri. Accedit communis auctoritas Patrum, qui varijs locutionibus hanc ipsam Diuinæ substantiæ extra mundum existentiam declarant: asserentes illum non solum esse intra, sed extra, supra, vnde quaque, circumquaque, & vndique infusum, & circumfusum. Legi Dionys. cap. 9. de Diuinis nominibus. Gregor. lib. 2. Moral. c. 8. Hieronymum in Isaiam 66. Richardum libr. 2. de Trinitate c. 23. Quos loquendi modos imitatus Alensis dixit, Deum esse in rebus, & extra; intra non inclusum; extra non exclusum. Eandem veritatem nobis explicat August. 7. Confess. cap. 5. apta similitudine infiniti & immensi maris, paruam aliquam spongiam intra se vndique circumambientis. *Concipiebam, inquit, te Domine ex omni parte ambientem eam & penetrantem, sed vsquequaque infinitum: tanquam si mare esset vbique & vndique per immensa spatia infinitum solum mare, & haberet intra se spongiam quamlibet magnam, sed finitam; tamen plena esset vndique spongia illa ex omni sua parte ex immenso mari. Sic creaturam tuam finitam te infinito plenam putabam.* Est igitur, iudice Augustino, mundus hic spongia, Deus mare immensum & infinitum, quod non tantum sua præsentia implet & replet spongiam, sed illam in infinitum excedit. Hanc ipsam veritatem ante Augustinum exemplo spheræ do-

cuit Trismegistus, cum dixit, Deum esse *verluti sphæram*, cuius centrum esset vbique, circumferentia verò nusquam. Nec Patres intelligi possunt de existentia Dei extra mundum potentiali; nam eodem modo dicunt, Deum esse, intra atque extra mundum: atqui Deus est intra mundum actu: ergo & extra.

33. Ratio vero fundamentalis nostræ assertionis, est hæc. Deus necessariò est actu vbicumque potest creatura, præsertim spiritualis, existere: atqui extra hunc mundum potest creatura spiritualis existere: ergo extra hunc mundum Deus necessario est actu. Minor patet; nam quis negabit posse Deum extra hunc mundum Angelum condere, quod sic demonstro: nam posset Deus extra hunc mundum qui de facto est, alium condere cum vno Angelo, quo tantum conseruato destrueretur posset talem mundum: tunc autem solus Angelus existeret extra hunc mundum: ergo. Maiorem aliqui probant ex eo, quoniam ad omnem actionem præsupponi debet præsentia agentis: vt igitur Deus agere possit extra mundum præsupponi debet ipsius præsentia extra mundum, sed hæc probatio non est efficax, quia si ex vi actionis præcisè, non colligitur necessario intima præsentia agentis ad effectum, à fortiori nec necessariò præsupponetur eius præsentia ad actionem. quare ego maiorem sic probò: Deus ratione suæ immensitatis & virtualis extensionis, actu habet, quidquid ratione suæ finitæ locabilitatis & virtualis extensionis habere potest quolibet substantia creata spiritualis: atqui substantia spiritualis creata, ratione suæ finitæ locabilitatis & virtualis extensionis, habere potest vbi extra hunc mundum: ergo & illud Deus, actu habet: ergo Deus actu est extra hunc mundum. In hoc discursu, sola maior est probanda, nam reliqua ex ea euidenter deducuntur; ea autem sic probatur, quidquid perfectionis est, vel esse potest in creatura, actu est in Deo, absque vlla imperfectione: habere vbi extra mundum, perfectio est in Angelo, & nullam includit imperfectionem: ergo actu est in Deo. minor probatur, quia sicut habere vbi intra mundum, perfectio est in Angelo; ita & habere, vel habere posse vbi extra mundum. si qua vero imperfectio esset in vbi Angelico, esset limitatio & finitudo, quam imperfectio excludit vbi diuinum, quippe cum sit interminatum & infinitum.

34. Confr. 1. quia non est maior ratio, cur Angelus habere possit vbi extra hunc mundum & non Deus: quod si habere potest, actu habet; cum sit perfectio, quæ ab extrinseco termino reali non pendet. Confirmatur secundò: Ita se habet Deus ad hunc mundum ratione Immensitatis: sicut se habet ratione eternitatis ad tempus: sed ratione eternitatis, Deus non solum fuit, & est in omni tempore reali, sed etiam fuit, & erit, ante, & post omne tempus reale. ergo pariter ratione Immensitatis, non solum est intra, sed etiam extra, & ultra hunc mundum. Minor constat ex

Trismegist.

sacra

ſacra ſcriptura in qua Deus dicitur fuiſſe, & fore, ante & vltra ſæcula, & patet etiam ratione: quia ante omne tempus Deus erat, & poſt omne tempus erit: ergo ſicut verè dici poteſt, Deum ante, & poſt tempus fuiſſe ac fore: ita extra, & vltra hunc mundum eſſe.

35. DI CO 2. Deus ratione ſue immenſitatis actu occupat infinita ſpatia imaginaria extra hunc mundum. Aſſertio hæc ſequitur ex præcedente. Vnde non cohærenter, me iudice, ratiocinantur ij, qui admittunt, Deum actu exiſtere extra mundum, nullum tamen ſpatium, vel inanitatem occupare extra mundum. Ratio verò ſequelæ eſt; quia ſicut implicat, angelum eſſe extra mundum & ſpatium vel inanitatem aliquam extra mundum non occupare; ita & Deum eſſe extra mundum, & ſpatium vel inanitatem aliquam ſimiliter non occupare. Et ratio huius eſt, quia implicat, angelum eſſe, & cum aliquo Vbi non eſſe, ſicut & exiſtere, & cum aliqua duratione non exiſtere. Atqui implicat concipere Vbi, & non per reſpectum ad aliquod ſpatium, vel reale vel imaginarium. Nec dici poteſt, hoc ſpatium eſſe hunc mundum, ad quem vbi angeli, extra hunc mundum exiſtentis, dicit reſpectum: quia poſſet deſtrui hoc mundo, adhuc angelus cum eodem vbi perſeuerare, cum tamen per aduerſarios, mutato ſpatio, neceſſariò mutandum eſſet vbi; quia hoc eſſentialiter dicit reſpectum ad determinatum ſpatium. Si igitur nequit angelus extra mundum exiſtere ſine aliquo Vbi, ſpatium aliquod occupante; ergo nec Deus ſine ſuo Vbi immenſitatis, infinitum ſpatium occupante. Nam ita ſe habet Vbi finitum angeli ad ſpatium finitum; ſicut Vbi infinitum Dei ad ſpatium infinitum.

Auguſt.

36. Secundò, Eadem aſſertio probatur auctoritate Aug. 11. de Ciuitate c. 5. vbi admittit, Deum incorporea ſua præſentia occupare infinita ſpatia imaginaria extra hunc mundum: imò absurdum putat, & Diuina ſubſtantia indignum, illum tantum concludere intra hoc exiguum mundi ſpatium: *An fortè, inquit, ſubſtantiam Dei, quam nec includunt, nec determinant, nec diſtendant loco, ſed de ea, ſicut de Deo ſentire dignum eſt, ſententur incorporea præſentia ubiq; totam à tantis locorum extra mundum ſpatijs abſentem, eſſent dicturi, & vna tantum, atque in comparatione illius infinitatis tam exiguo loco, in quo mundus eſt, occupatam? non opinor, eos in hac vaniloquia progreſſuros.* Dum igitur absurdum putat, ſubſtantiam Diuinam abſentem eſſe ab infinitis locorum ſpatijs extra mundum, aperte ſentit, illam actu occupare infinita ſpatia extra mundum.

37. Tertio probatur ratione in hunc modum. Concedenda eſt neceſſariò extra hunc mundum diſtantia negatiua & infinita, in qua poſſet Deus plures & plures mūdōs in infinitum condere, ergo totam illam neceſſariò occupat Deus per ſuam immenſitatē & virtutem extensionem. Conſequentia patet, quia Deus ratione ſue immenſitatis & virtualis extensionis, neceſſariò occupat quodcūque ſpa-

tium occupabile; repugnat enim dari ſpatium occupabile, & illud actu à Deo non occupari: eſt enim occupatio effectus formalis immenſitatis, qui ad illā neceſſariò conſequitur, poſita tantum capacitate termini, cum non ſit quid diſtinctum ab ipſa infinita ſubſtantia Dei.

38. Confirmatur: quia, ſicut implicat, dari ſpatium poſitiuum occupabile, & illud actu à Deo non occupari: ita ſimiliter implicat, dari ſpatium negatiuum occupabile, & illud actu à Deo non occupari. Antecedens verò probo; nam poſſet angelus extra hunc mundum moueri in infinitum: implicat autem mobile moueri niſi per diſtantiam: ergo ſi poſſet angelus extra hunc mundum in infinitum moueri, cōcedenda eſt extra hunc mundum infinita diſtantia negatiua. Cōſequentia elucet. Maior conſtat, nam qua ratione poteſt angelus extra hunc mundum exiſtere, poteſt & moueri: Nam poſſet habere exiſtentiam non contiguam mundo, & tunc poſſet verſus hunc mundum moueri, donec fieret contiguus mundo. Confirmatur, quia ſaltem poſſet Deus motu recto mouere hunc mundum, & tunc eadem foret ratio, cum non poſſet mundus localiter moueri niſi per diſtantiam.

39. Nec rectè id negant Bannez & Moncaus cap. 7. tum quia oppoſitum eſt damnatum inter articulos Pariſienſes inſertos in fine quarti libri Magiſtri ſententiarum. Tum quia, communis Schola admittit motum in vacuo; atque adeo etiam extra hunc mundum, cum eadem ratio ſit de inani & vacuo quoad motum localem, vt mox conſtabit. Maiorem autem, probo, quia motus localis eſſentialiter eſt ſucceſſiua acquiſitio ſpatij: implicat enim ſucceſſiua acquiſitio ſpatij, ſine aliqua ſaltem negatiua diſtantia. Maior eſt ipſa motus localis definitio, qui eſſentialiter eſt derelictio termini à quo, & ſucceſſiua acquiſitio termini ad quem, quæ ſine aliqua diſtantia inter terminum à quo, & ad quem, concipi non poteſt. Minor etiam patet in motu, qui fieret in vacuo, in quo niſi aliqua intercedat diſtantia inter latera ipſa corporis ambientis, impoſſibile eſt, vt in eo fiat motus: quia motus localis non ſit, niſi per derelictionem termini à quo, & acquiſitionem termini ad quem. Quare concedenda neceſſariò eſt extra hunc mundum, infinita diſtantia negatiua, in qua, & per quam, moueri poſſet Angelus, vel hic mūdus, atque ea data, neceſſariò ſequitur Deum actu illam occupare & replere infinita ſua ſubſtantia. Igitur negandum non eſt, Deum extra hunc mundum ratione ſue immenſitatis & virtualis quantitatis, actu occupare infinita ſpatia imaginaria.

40. Aliqui nobiſcum conueniunt re, ſolum diſcrepantes quoad modum loquendi. Siquidem concedunt, Deum ſua infinita ſubſtantia & virtuali quãtitate, actu occupare huiusmodi infinitam inanitatem extra hunc mundum, ſicut occuparet inanitatem vacui: negant tamē dici poſſe, Deum eſſe in ſpatio imaginario, ſed in ſe ipſo, eò quòd eſſe in ſpatio, importat eſſe in loco reali: cum igitur ſpatium hoc ni-

hil ſit,

Bannez.
Moncaus.
oppoſitum
eſt damna-
tum.

Modus lo-
quendi Pa-
trium.
Augustin.

hil sit, non potest in eo verè Deus esse aut dici. Verùm si de re conueniunt, non est, cur de modo loquendi nobiscum contendant: præsertim cum etiam noster modus loquendi vsurpetur à Patribus, vt constat ex Augustino, & Scholasticis.

41. Quarta probatur eadem assertio à paritate Æternitatis; quo argumento vitur cit. loco Augustinus, ad probandam præsentiam Dei in spatijs imaginarijs. Nam ita se habet æternitas ad tempus, sicut immensitas ad spatium; sed Deus ratione æternitatis fuit in tempore imaginario infinito; ergo & ratione immensitatis, est in spatio imaginario infinito. Negant Aduersarij Minorem, concedentes Deum ratione æternitatis, fuisse ante omne tempus reale; negant autem fuisse in tempore imaginario, sed in sua dumtaxat æternitate. Sed contentionem faciunt de nomine; cum nos per existere in tempore, vel in spatio imaginario, non intelligamus Deum existere in aliquo tempore, aut spatio reali, sed in negatione potius temporis, & spatij realis, apti tamen, vt in eo existat tempus, vel spatium reale: quam capacitatem replet Deus sua æternitate, atque immensitate.

42. Quinta probatur ab absurdo: etenim si Deus actu non esset in infinita illa vastitate inanitatis extra mundum, posset à seipso disjungi, & discontinuari: nam creet Deus alium mundum huic non contiguum, tunc foret in extremis realibus, & non in inani intermedio. Id ipsum sequeretur, si Deus, corruptis intermedijs corporibus, conseruaret cælum & terram. Item sequeretur, Deum moueri cum lapide, si à cælo moueretur ad terram; quia Deus necessariò esset cum lapide, quocunque lapis moueretur, cumque ille moueretur à cælo ad terram per vacuum, si in vacuo non esset Deus, necessariò deberet moueri cum ipso lapide.

Explican-
tur Patres.

43. *Obijciens* 1. Patres affirmantes, Deum extra hunc mundum, non in alio, quàm in seipso esse. Respon. Cum Patres dicunt, Deum extra hunc mundum tantum esse in se ipso, vel tantum excludere terminum seu locum realem, non autem imaginarium, vt constat ex Aug. supra citato.

44. *Obijciens* 2. Hoc spatium est ens fictum, vt ex ipso nomine spatij imaginarij constat: ergo non potest in eo Deus esse. Consequentia probatur, quia nequit Deus esse in nihilo: alioqui esset in chimera, in rebus possibilibus, in rebus præteritis, & futuris. Respond. Concedo hoc spatium esse fictum quoad realitatem, cum nihil sit reale; nego tamen esse fictum quoad distantiam & capedinem negatiuam, secundum quam suo modo existit independentem ab intellectu, eo modo quo independentem ab omni intellectu dicitur existere negationes, & priuationes rerum, non per realem aliquam existentiam, sed quia, vt sint tales negationes aut priuationes, non pendent ab intellectu, sed à natura talis negationis, aut priuationis: nō enim lignū habet priuationem ignis, aut homo negationē Leonis,

quia intellectus fingit; sed quia à parte rei est talis negatio. Eodem modo, quod hoc spatium sit talis distantia negatiua, quæ repleti & occupari possit substantiā aliquā reali, non pendet ab intellectu, sed à natura talis spatij. Sicut quoddam inanitas illa, quæ intecederet inter cælum & terram, destructis corporibus intermedijs, sit tantæ capacitatis, & non maioris aut minoris, non pendet ab intellectu, sed à natura talis inanitatis, per respectum ad corpora, quæ distant. Distinctio igitur antecedente distinguendum est & consequens: non est in tali spatio Deus per potentiam & operationem, concedo; per substantiam & immensitatem, nego. Ad hoc enim, vt Deus sit in illo per substantiam, non requiritur, vt sit terminus realis, sed sufficit, vt non sit repugnans: nam sicut illud repleti potest substantia angelica, & eius reale Vbi terminare; ita repleti potest substantia Diuina, eiusque realem immensitatem terminare.

45. Nec est eadē ratio de chimera; quia hæc est ens omnino fictum; nec capax repleti substantia Diuina, sicut spatium imaginariū. Non dicitur autem Deus esse in rebus possibilibus, præteritis, aut futuris; dicitur autem esse in spatio etiam non reali; quia esse in spatio, solum dicit esse in illo repletiue seu occupatiue, esse verò in rebus, dicit esse operatiue producendo vel conseruando illas: implicat autem Deum esse per operationem in rebus possibilibus, præteritis, aut futuris, quia hoc ipso, quod esset in illis per operationem, non essent possibiles, præterite, aut future, sed præsentēs atque existentes.

46. *Obijciens* 3. Hoc spatium non est aliud, quàm non repugnantia corporis maioris & maioris, quod Deus extra hunc mundū producere posset: Sed hæc non repugnantia non est distincta ab ipsa possibilitate corporis, quod non repugnare dicitur: ergo ista capacitas seu non repugnantia ad recipiendum corpus non est aliud, quàm possibile esse corpus cum tali vel tali Vbi constitutum. Ergo præter ipsum corpus, quod constituitur, & positum Vbi, quod habet, nullum aliud spatiū imaginariū reperitur, in quo tale corpus recipiatur; ergo præter Diuinum esse, eiusque reale Vbi, nullum aliud spatium imaginandum est, in quo existat. Confirm. nulla res, quando producit, dicitur esse aut recipi in nō repugnātia: ergo nulla res, quando vbicatur, dicitur esse aut recipi in nō repugnātia. Consequentia probatur, quia ita se habet non repugnātia rei, ad sui existentiam, sicut non repugnātia vbicationis ad existentiam ipsius vbicationis: ergo sicut illa, cum producit, non dicitur recipi in non repugnātia, sed vel in subiecto reali, si illud habeat, vel in se ipsa, si subiecto careat: ita cum res vbicatur non ponitur in non repugnātia, sed vel in loco reali, vel in se ipsa.

47. Resp. Nego Maiorem: nam præter non repugnātiā corporis, est distantia negatiua, occupabilis à corpore, atque aded distincta à corpore, & à quauis substantia occupatiua spa-

tij: tum

tij: tum quia alioqui non posset angelus in tali spatio extra mundum moueri, quia motus essentialiter supponit distantiam, per quam mobile mouetur, distinctam ab ipso mobili. Tum quia, si illud esset sola non repugnantia corporis, & non distantia negatiua præsupposita ad corpus, non posset reddi ratio, cur si Deus annihilatis corporibus intermedijs, relictis tantum Cælo & terra, non posset, maius & maius corpus inter cælum & terram producere; nam si nulla est certa distantia inter cælum & terram, non esset maior ratio, cur maius aut minus corpus inter eas collocari non posset.

48. Recurrunt aliqui ad naturam Vbi, quibus Cælum & terra constituuntur, quæ talia sunt, vt sint proximum fundamentum tantæ quantitatis intermedie, & non maioris aut minoris. Sed contrà, tum quia hæc saluari non possunt in tempore imaginario, intercepto inter duo tempora realia: si enim Deus interrumpat tempus reale hodiernum, & crastina die iterum incipiat realiter fluere, mora illa vacua, quæ inter tempus hesternum & crastinum intercipitur, est determinata, cum illa non sit capax, nisi tantæ moræ temporis realis, & nō longioris, aut breuioris: & tamen in ipsis extremis realibus temporis, non est assignare aliquid, ratione cuius extrema ipsa exigant tantum tempus intermedium, & non maius, aut minus. Tum quia ipsummet Vbi supponit spatium, à quo specificatur: non enim reddi potest ratio, cur hoc Vbi sit additum ad hoc spatium, nisi quia supponit & specificatur ab hoc spatio, quod natura sua est immobile. Ad Confirmationem. nego consequentiam: ratio discriminis est, quia non repugnantia rei, quæ producitur, non distinguitur ab ipsius possibilitate: at nō repugnantia spatij, in qua res producitur, distinguitur à re ipsa quæ producitur. Vnde nego eodem modo se habere non repugnantiam rei, ad existentiam sui; ac se habere non repugnantia rei vbicabilis ad vbicationem, quoniam hæc præter non repugnantiam rei vbicabilis, dicit spatium in quo vbicatur.

49. *Obijcies 4.* Hoc spatium est nihil; ergo non potest esse aptum ad recipiendas entitates reales. Consequentia probatur: quia aptitudo non reperitur, nisi in ente reali. Resp. distinguendo de apto positiuè, quo modo reperitur in solo ente reali, & de apto negatiuè per non repugnantiam, quo pacto reperitur etiam in non ente; vt res, quæ non est, dicitur apta, non quidem positiuè, cum ante existentiam nihil sit, sed negatiuè per non repugnantiam, seu per negationem repugnantia. Secundo modo, non primo, spatium imaginarium aptum dicitur ad recipiendas entitates reales.

50. *Obijcies 5.* Præsentia realis dicit terminum realem: ergo nō potest Deus habere præsentiam realem ad spatium imaginariū, quod reale nō est. Resp. distinguo antecedens, dicit terminum realem intrinsecum, concedo; extrinsecum nego. Porro terminus realis intrinsecus, est ipsum Vbi reale intrinsecum, à quo intrinsecè denominatur præsens spatio. Li-

cet igitur Deus, aut quæuis substantia creata existens in spatio imaginario, non habeat terminum realem extrinsecum, habet tamen terminum realem intrinsecum, qui in Deo est immensitas, seu virtualis quantitas, actu occupans & replens spatium ipsum imaginarium infinitum: in substantia verò creata est localitas intrinseca, actu replens spatium imaginarium extrinsecum.

51. Ex dictis colligitur, Immensitatem esse ita propriam Dei, vt nequeat communicari creaturæ. Nam siue illa accipiat pro aptitudine coexistendi maiori & maiori loco in infinito, siue pro actuali existentia ad spatium imaginarium infinitum, nequit competere creaturæ. Nam quamuis Deus replicare possit Angelum in spatio maiore & maiore in infinito, nullum tamen condere potest, qui hoc exigit ab intrinseco; vel qui actu replicetur in spatio infinito: nam in vtroque casu concedenda foret infinita perfectio in creatura. Dices: datur spatium infinitum: ergo non implicat creatura, quæ illud totum occupet. Consequentia probatur, quia occupabile dicit ordinem ad occupatum: ergo si datur occupabile actu infinitum, dari poterit occupatum actu infinitum. Resp. nego Consequentiam: & ad probationem primò nego antecedens; nam dicere ordinem est proprium entium realium. Secundò nego Consequentiam; patet in potentia diuina, quæ est infinita, esto nullus terminus, aut multitudo actu infinita producibilis sit, ex infinitate namque potentia, solum sequitur infinitas syncategorematica, non categorematica termini. ergo ex infinitate spatij tantum sequitur infinitas syncategorematica termini occupatiui illius: eò quod nulla datur creatura, qua perfectior quoad locabilitatem produci non possit.

SECTIO IV.

Quot, & quibus modis Deus existat in rebus?

52. **H**ACTENUS ostendimus, Deum esse in rebus, & locis omnibus tam realibus, quam imaginarijs: superest ostendendum, quot & quibus modis in illis existat. Duos in vniuersum assignant Scholastici cum Magistro in primo distinct. 37. vnum communem, quo existit in rebus omnibus; alterum specialem, quo inexistit in sanctis. Priore modo tripliciter docent Deum esse in rebus, primo per essentiam; secundo per præsentiam; tertio per potentiam: per essentiam dicitur esse, quatenus eius substantia est intimè coniuncta & indistans à rebus omnibus, per præsentiam dicitur esse, quatenus omnia, quæ in mundo geruntur, sunt ei cognitione præsentia. Tandem per potentiam dicitur esse, quatenus omnia virtute sua producit & conseruat. Qui modi sunt ita inter se connexi, vt primus non necessariò includat reliquos; Nam erat Deus ante mundum conditum per essentiam in infinito spatio imaginario, in quo tamen non erat

Magister & Scholastici.

per